

100 óra csillagászat

Globális csillagparti

Április 4-én országsszerte derült, nyáriás időben több ezer ember vehetett részt a Globális Csillagparti „járdacsillagászati” bemutatóin. Sokan most láthatták először a Holdat és a Szaturnuszt az MCSE tagjainak köszönhetően. Jó lenne ezeket az utcai bemutatókat *tovább folytatni*, és a Galilei-élményt minél többeknek átadni.

Az előzetes bejelentések alapján országsszerte legalább nyolcvan helyszínen számíthattunk arra, hogy derült idő esetén tagtársaink kivonulnak lakhelyük egyik forgalmas pontjára, és az esti órákban a járókelőknek megmutatnak valamit a csillagászat szépségéből. Az időjárás kegyes volt, mindenhol sikerült megtartani a bemutatókat. Az ezekről készült beszámolókból szemezgetünk.

Nagykanizsa

A Nagykanizsai AmatőrCsillagász Egyesület három távcsővel és négy főnyi kezelő személyzettel (Gazdag Attila, Perkó Zsolt, Rác Zoltán, Vilmos Mihály) szállta meg a Deák teret. Este 8 órától 10 óráig mindhárom távcső előtt kb. 8–10 fő volt folyamatosan. Számolni nem számoltuk, de becslésünk szerint 200–300 fő biztosan volt. Pozitívumként kell értékelni, hogy többen észrevették, hogy a fényes lámpák miatt nem sokat látnak az égből! A Holdat és a Szaturnuszt mutattuk be, és még két kínai járókelőnek is sikerült bemutatót tartani. Próbáltam megtanulni a Hold kínai nevét, de azt hiszem, ebből a nyelvből már nem teszek nyelvvizsgát... Összefoglalva sikeres este volt az este, mi is jól éreztük magunkat.

(Érdeemes megnézni a távcsöves bemutatóról készült igen szórakoztató videót is a YouTube-on, az McCo64 elnevezésű csatornán.)

Perkó Zsolt

Járdacsillagászat Nagyváradon: egy édesapa a keresőtávcsőhöz emeli kisfiát. Vesselényi Tibor felvétele a Meridian Zero klub április 4-i akcióján készült. A felvétel a hét csillagászati képe lett Hírportálunkon

Kaposvár

Kaposváron a helyi gerillacsillagászok frenetikus sikerű bemutatót tartottak a Sétálóutcán. Három távcsővel táboroztunk le összesen heten, a hirtelenjében kiválasztott Európa park mellett, és este 7 után vette kezdetét a rendezvény. Nem tudtuk összeszámolni, de kb. félezer ember biztosan megfordult az okulárok mögött, ami annak is köszönhető, hogy 100 m-re tőlünk a Kossuth téren könnyűzenei koncertet rendeztek, így nagy élet volt belvárosban. Természetesen a Hold és a Szaturnusz volt a téma a lámpák alatt, felnőttek és apró gyerekek egyaránt odavoltak a holdkráterek látványáért. Jó pár gyerkőcöt láttam cirkulálni a sorban, ahogy beálltak repetázni, de hasonlóan tettek az apukák és anyukák is. Bár tartottam tőle, hogy lesznek nehéz pillanataink, mert a bulizó tömegben jócskán voltak italozó fiatalok is, de végül különös felfedezést tettem: a kezükben tüveget szorongató fiatalok egy pillanat alatt kijózanodtak a távcsőben látot-

taktól, és megdöbbenő fegyvelmezettséggel álltak az okulár mögött, rengeteg kérdést szegezve nekünk. Végül tehát egy kisebb falunak megfelelő vendégsereget gazdagítottunk távcsöves élményével a nagymamáktól a helyi szubkultúra gótikus képviselőin át, egészen a hajléktalanokig, hiszen még egy hajléktalanforma ember is jutott nekem a végére. Senkit nem láttam csalódottan távozni, annál többeket lelkenedezni, különösen az iskolás korosztályból. Összességében tehát jó volt ez az este, megállapítottuk, hogy ha mi visszük az emberek elé a csillagászatot, annak sokkal nagyobb sikere van, mint ha arra várnánk, hogy ők jöjjenek el hozzánk. Nem lehetetlen, hogy a következő első negyed ismét valamilyen forgalmas helyen találja az MCSE Kaposvári Helyi Csoportját.

A bemutató résztvevői: Kolláth Zoltán, Gyarmati László, Török Zoltán, jómagam, valamint a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság részéről Pintér András és Szegvári Zoltán érkeztek besegíteni. Kovács József a távcsövet bocsátotta rendelkezésünkre.

Maczó András

Nagyvárad

Április 4-én a nagyváradai Meridian Zero klub is kivette részét a világszerte megrendezett 100 óra csillagászat programból. A klubtagok azon része, mely épp nem a romániai csillagászati olimpiára készült a Nyugati-Kárpátok sötét ege alatt, megragadta a klub tulajdonában levő 200 mm-es Dobsont és a hasonló aperturájú Schmidt-Cassegraint, és kivonult a Nagyváradai Sas-palotával szemben, a Sebes-Körös partján található parkolóba.

Helyi idő szerint 19:30-kor már nagyban folyt a Hold krátereiben való gyönyörködés, egyesek mobiltelefonjukkal igyekeztek megörökíteni a távcsöves látványt, mások a Galilei-kori egyházfókhöz hasonlóan hitetlenkedve keresték az illusztrációt a távcső belsejében. A Nap egyre mélyebbre sülyedt a horizont alá, de valamiért a csillagok (a Szíriuszt leszámítva) nem szándékoztak megjeleníteni. A városháza és más, több száz éves épületek diszkvilágítása, és a környező utcai lámpák gondoskodtak arról, hogy a Polaris az este további részében se legyen könnyű szabadszemes célpont.

A kaposvári sétálóutcán sokak érdeklődését felkeltették a távcsövek és a távcsövezők

Gördülés távcsőtől távcsőig (Heitler Gábor felvételei)

Egyszer csak megpillantottuk a Szaturnuszt. Ekkor az egyik távcső azonnal feléje fordult. A tömegesen érkező érdeklődők 120-szoros nagyítással csodálhatták meg a még látható gyűrűcsökevényt, néhány felhősávot és a Titant.

Szép számban jelentek meg kisgyerekek, akik nem érték el az okulárt szemükkel, így hát elkelt némi szülői segítség. Egyes ügyetlenkedő apukákról rám hárult a feladat, hogy párhuzamosítam gyermekük szemgolyójának optikai tengelyét a távcsőével.

Mindent összevetve kifejezetten sikeresnek bizonyult az este. A tavalyi Astronomy Day-hez hasonlóan most is nagy tömegeket sikerült az ún. Galilei-élményben részesíteni. Emellett igyekeztünk átadni némi csillagászati kultúrát a látogatóknak és tájékoztatni őket a klub aktivitásáról.

Vesselényi Tibor

Budapest

Az árpádföldi Tóth Ilonka téren este fél nyolctól két kisebb távcsővel (114/900 Newton és 70/457 refraktor) Heitler Gábor várta az arra tévedőket. Nem sokkal később csatlakozott a bemutatóhoz Sáfár Péter 80/600-as ED refraktorával. A mérsékelt számú (a „vendégkönyv” szerint 18 fő), bár annál lelkesebb közönség elsősorban gyerekekből, szüleikből és nagyszüleikből állt. A szűrületben először a Hold, majd a »füles csillag«, a Szaturnusz került terítékre. A kezdeti párasodás múltával a résztvevők meglepően jó légköri nyugodtság mellett, 200x–300x-os nagyítással fedezhették fel a Hold déli krá-

termezőit, a Copernicus-kráter falának gyűrődéseit, vagy az Appenninek hegyláncát. A Szaturnusz és holdja, a Titan hasonlóképp izgalmas látványt nyújtott. Kitűnően látszott a lapult korongot pengéként kettévágó gyűrű és a bolygóra vetett árnyéka. Az időközben sötétebbé váló égen még e kis távcsövekkel is sejthető volt két sötétebb felhősáv a gyűrű két oldalán. A két fő látványosságtól időről időre elkalandozva sor került néhány látványosabb kettőscsillagra (Mizar, Cor Caroli) és csillaghalmazra is (Fiastyúk, Perseus-ikerhalmaz).

Heitler Gábor

Debrecen

Debrecenben a Nagytemplom előtt tartottuk a bemutatást, három távcsővel. Legalább kétszázán távcsőbe néztek, köztük olyan is volt, aki Kulin Gyurka bácsitól kapott „dióverőt” annak idején, és már rég nem nézett távcsőbe, olyan is, aki életében először nézett távcsőbe (ez volt a többség), de olyan is, aki pl. egyből felismerte mondjuk a Copernicus-krátert. Kedves jelenet volt, amikor sebbel-lobbal feltűnt két rendőr és kérdezte, mi ez itt, meg van e engedélyünk. Szerencsére kértünk hozzájárulást a Nagytemplomi Lelkesi Hivataltól, meg az is meghatotta őket, hogy ez egy nemzetközi rendezvényhez kapcsolódik a csillagászat nemzetközi éve kapcsán, úgyhogy minden rendben volt...

Gyarmathy István

Nagyszalonta

Nagyszalontán szombat este 20:45–23:00 között végeztem bemutatót a Városháza előtt, természetesen fényzőzömben. A Holdat, a Szaturnuszt és a Mizar–Alcor rendszert tudtam bemutatni. Bár az esemény nem volt beharangozva, 70 ember biztosan részesült a Galilei-élményben. Folyamatosan érkeztek érdeklődők 11-ig, ám ekkor percekig senki sem jött, így bejeztem az akciót. Ettől függetlenül sikeresnek nyilvánítottam az akciót, ráadásul megtudtam, hogy egy tanárnő csillagász kört szervez a városban.

Csukás Máttyás

Nagyszalontán, Kulin György szülővárosában Csukás Máttyás tartott bemutatót

A soproni bemutató egyik vidám pillanata

buszjárat sofőrije is kiszállt „egyet csövezni”. Egy görkorcsoolyás csapat is begördült, igaz, csak egymást segítve-támogatva tudtak az okulárral megbirkózni. A túloldali étteremből hoztak három pizzát a lestrapált távcsökezelőknek. A beszélgetések kapcsán más értékes kapcsolat is kerekedett: egy hölgy nagyon komolyan gondolta a fényszennyezés elleni küzdelmet, és meghívott bennünket egy civil kezdeményezésre. További 2–3 komoly érdeklődő kapott információt az MCSE-be való belépés előnyeiről és mikéntjéről.

Kiss Gyula

Sopron

A Stella Sopron (az MCSE Helyi Csoportja) tagjai 2009. április 2-től mind a négy napon 20 órától távcsöves bemutatót tartottak a szokásos Várkerület–Ötvös utca buszmegállóban. A látogatók a jó időnek köszönhetően a korábbiaknál is számosabbak voltak: napi átlagban biztosan 200-nál többen, s nem csodálkoznánk, ha valaki ezernél is több égboltsodálót számlált volna meg.

A sláger természetesen a Hold és a Szaturnusz volt, de a Mizar–Alcor, a γ Leonis és az α Geminorum is lenyűgözte a vendégeket. Sokan naponként visszatértek, mások „meddig lesztek, mert hozom a ...” módon, vagy telefonon toborozták ismerőseiket, családtagjaikat. Vidám események is akadtak: két

Szeged

Szegeden az SZTE Fizikus Tanszékcsoport–MCSE Szegedi Csoport kooperációban kb. 500 embernek mutattuk be a Holdat, Szaturnuszt a belvárosból, a Dugonics térről. A három távcsőnél (később négynél, mert egy házaspár is kihozta a saját kis lensés távcsövét) gyakorlatilag folyamatos volt a sorbanállás. Segéderők voltak: Hanyecz István, Orvos István Péter, Szalai Tamás, Székely Péter, Tóth Tímea. A résztvevők és a szervezők nagy létszámából is sejthető, hogy nagy sikere volt a bemutatónak.

Emellett persze a Kertész utcai Csillagvizsgáló is nyitva tartott ezekben a napokban, ahol összesen mintegy 100–120 látogatót fogadtak a nyitvatartók (Szabó M. Gyula, Simon Attila, Dwornik Marek, Sánta Gábor),

akik előadásokat, távcsöves bemutatókat és lézerpálcás csillagkép-túrákat tartottak az érdeklődőknek.

Székely Péter

Jászberény

A jászberényi Tesco parkolóban úgy 50 főt hozott a kíváncsiság a távcső mellé. Nagyon jó beszélgetések voltak, nagyon sokan nem is tudták, hogy van Jászberényben bemutató csillagvizsgáló! Már ezért érdemes volt kimenni a »járdára«, hogy reklámot csináljunk a csillagdáknak. A nagykanizsai bemutatóhoz hasonlóan itt is szídták tisztességgel a lámpákat! Azért a Hold és a Szaturnusz mindenkit lenyűgözött.

Fodor Antal

Mama és a gyerekek a jászberényi bemutatón

Gyöngyös

A Globális Csillagpartihoz csatlakozva a Gyöngyösi Mátra Művelődési Központ, Praesepe Csillagász Köre április 4-én este 20 órától éjjelig tartott távcsöves bemutatót a város főterén. Április 5-én a Nap napján délelőtt 10 órától 14 óráig lehetett megtekinteni a foltmentes Napot. Az igen kellemes tavaszi estének köszönhetően kisebb csoportokban folyamatosan volt látogatónk, becsléseink szerint legalább kétszázan látták a Holdat, a Szaturnuszt és a Praesepét. Vasárnap délelőtt kevesebben, mintegy negyven látogatónk láthatta a Napot, és olvashatott a Csillagászat

Nemzetközi Évéről, Galileiről és távcsövé-ről.

Varga András

Gyöngyösön a Nap Napját (Sun-Day) is megtartották április 5-én

Kecskemét

Az MCSE Kiskun Csoport és Neptunusz amatőrcsillagász kör Kecskeméten három helyszínen jelent meg. Pénteken a Katedra Művészeti iskola (ahol lehet csillagászat tantárgyból érettségizni) és a Kecskeméti planetárium előtt volt távcső felállítás. Szombaton este Kecskemét főterén is megjelentünk. Összességében elmondható, hogy a főtéri bemutatónak volt a legnagyobb sikere. Itt kb. 300 ember csodálkozott rá a Szaturnusz és a Hold látványára. A legnagyobb sikere a 200x nagyításos holdsétának volt, de a vendégkönyvi bejegyzések alapján (3 oldalnyi) volt, aki szerelmes lett a Szaturnuszba.

Morvai József

Oroszlány

Oroszlányban április 4-én este héttől majd tízig a Fő téren Kis Gergő és Forgács József mutatták be távcsöveikkel a Holdat és a Szaturnuszt, némi szintetizátorzene kíséretében. A jó propagandának köszönhetően kb. 140 ember pillantott bele ez idő alatt a teleszkópokba - sokan többször is sorba álltak.

Forgács József

Tápiószecső

Tápiószecsőn 20 és 22 óra között tartottam távcsöves bemutatót, melynek során kb. 25-30 embernek sikerült bemutatni égi látványosságokat. Az eseményt egyedül a 20 lakásos társasház lépcsőházában kirakott plakáton hirdettem meg. Sajnálatos módon a házból mindössze ketten voltak kíváncsiak a bemutatóra, ami egy kis csalódás számomra. Úgy látszik, hogy a felállított távcsőnek nagyobb vonzereje van, mint az előre kifüggesztett plakátoknak. A távcsőbe nézők között a lakótelepen kutyát sétáltatók és más arra tévedők voltak. Meglepő volt, hogy a többség átlagosan fél-egy órát is a távcső mellett töltött és végignézte az összes bemutatható objektumot, miközben jól beszélget-

tünk a csillagászatról és az éppen látható objektumokról. A bemutatott célpontok a következők voltak: a Hold különböző nagytásokkal: a Kepler-kráter, valamint a déli pólus környéke; a Szaturnusz a Titannal; Kettőscsillagok: 24 Com, α CVn, ζ UMa (Alcor, Mizar), γ Leo, α Gem; az M44 nyílthalmaz; az M42-re is vetettünk egy rövid pillantást; néhány fényesebb csillag (mert van, aki egyszerű csillagokat is látni akar a távcsőben). A bemutatandó objektumokról előzetesen áttekintő térképet nyomtattam, amire felírtam fontosabb adataikat, hogy több információt tudjak adni az érdeklődőknek. A bemutatást megelőző éjszaka mindegyiket felkerestem, hogy ellenőrizzem a láthatóságukat a bemutatásra kiválasztott helyről.

Kiss Szabolcs

A fenti összeállításból is látható, hogy az április 4-ére meghirdetett járdacsillagászat végkicsengése rendkívül pozitív! Mi mással zárhatnánk visszatértésünket, mint egy anyuka tudósításával: „A kisfiam két napja olvasgat egy könyvet a Naprendszeréről, köszönet Hegyi Norbertnek, aki a körmendi bemutáson elkápráztatta a tudásával és a távcsőben látottakkal.” – írta Vass Gyöngyi a Leonidák levelezőlistánkon.

Belépési nyilatkozat

MCSE-tagtoborzó 2009

Név:

Cím:

Szül. dátum: E-mail:

A rendes tagdíj összege 2009-re 6000 Ft, illetmény: Meteor csillagászat évkönyv 2009 és a Meteor c. havi folyóirat 2009-es évfolyama.

A tagdíjat az MCSE címére (1461 Budapest, Pf. 219.) kérjük feladni rózsaszín postautalványon, vagy pedig átutalással kiegyenlíteni (bankszámla-számunk: 62900177-16700448), a teljes név és cím megadásával. Személyesen a Polaris Csillagvizsgáló esti bemutatói alkalmával lehet intézni a tagdíjbefizetést (kedd, csütörtök, szombat).

M 2009/5.